

2. Struktura zemědělských podniků vyjádřená ve třídách ekonomické velikosti

Evropský klasifikační systém umožňuje zatřídění zemědělských podniků do 14 tříd ekonomické velikosti. Pro účely tohoto vyhodnocení bylo 33 036 subjektů zahrnutých do Integrovaného šetření v zemědělství rozděleno do tří agregovaných skupin ekonomické velikosti. V rámci analýzy rozlišujeme malé zemědělské podniky (třídy ekonomické velikosti I.-V.), středně velké zemědělské podniky (třídy ekonomické velikosti VI.-IX.) a velké zemědělské podniky (třídy ekonomické velikosti X.-XIV.). Výsledky integrovaného šetření z hlediska zastoupení jednotlivých skupin ekonomické velikosti zachycuje tabulka 3.

Integrované šetření v zemědělství 2023 zahrnovalo celkem 130 neklasifikovaných subjektů, u kterých nebylo možné určit typ výrobního zaměření a třídu ekonomické velikosti. Jedná se o podniky, které vykazují pouze půdu trvale bez produkce nebo chov zvířat z kategorie ostatní. Na základě metodiky klasifikačního systému EU je pro takovéto formy hospodaření stanovena nulová hodnota standardní produkce a není tedy možné jejich zařazení do některé ze skupin výrobního zaměření či ekonomické velikosti.

Skupinu s nejvyšším počtem subjektů představují malé farmy, které tvoří necelé dvě třetiny (60 %) všech zemědělských podniků v ČR. Druhou nejvíce zastoupenou skupinou jsou středně velké zemědělské podniky (34 %). Nejméně početnou skupinou jsou velké zemědělské podniky (6 %), které však vytvářejí podstatnou část zemědělské produkce ČR. Tyto podniky obhospodařují 61 % z celkové výměry zemědělské půdy a v přepočtu na dobytčí jednotky se podílejí 76 % na celkovém počtu chovaných hospodářských zvířat. Opačná situace je u malých zemědělských subjektů, z převážné většiny fyzických osob, které jako nejpočetněji zastoupená velikostní skupina provozuje svoje výrobní činnosti pouze na 6 % celkové výměry zemědělské půdy v ČR s podílem 4 % z celkového počtu chovaných hospodářských zvířat. V detailním rozlišení zahrnuje nejvíce subjektů třída ekonomické velikosti III. (5 005 subjektů), dále třída IV. (4 390 subjektů) a třída VI. (3 835 subjektů). Nejmenší počet zemědělských podniků náleží do velikostní třídy XI. (pouze 295 subjektů).

Ekonomická velikost a právní forma zemědělských podniků spolu úzce souvisí. Dvě třetiny fyzických osob (66 %) byly zařazeny do třídy malé ekonomické velikosti (I.-V.). Podíl velkých podniků je v rámci skupiny fyzických osob zanedbatelný (1 %). Odlišnou velikostní strukturu lze sledovat u právnických osob, kde 34 % zemědělských subjektů spadá do kategorie velkých podniků a 42 % do kategorie střední velikosti.

Tabulka 3: Struktura podniků podle ekonomické velikosti

Třída ekonomické velikosti	Zemědělské subjekty celkem		Subjekty fyzických osob		Subjekty právnických osob	
	Počet	%	Počet	%	Počet	%
I	3 745	11,3	3 525	12,6	220	4,3
II	3 343	10,1	3 121	11,2	222	4,4
III	5 005	15,2	4 790	17,1	215	4,2
IV	4 390	13,3	4 083	14,6	306	6,0
V	3 262	9,9	2 994	10,7	268	5,3
Malá (I.–V.)	19 745	59,8	18 513	66,2	1 232	24,2
VI	3 835	11,6	3 429	12,3	406	8,0
VII	3 290	10,0	2 863	10,2	427	8,4
VIII	2 981	9,0	2 168	7,8	813	16,0
IX	1 147	3,5	658	2,4	489	9,6
Střední (VI.–IX.)	11 254	34,1	9 119	32,6	2 135	42,0
X	437	1,3	159	0,6	278	5,5
XI	295	0,9	70	0,3	225	4,4
XII	347	1,0	49	0,2	297	5,8
XIII	477	1,4	31	0,1	445	8,8
XIV	480	1,5	6	0,0	474	9,3
Velká (X.–XIV.)	2 037	6,2	316	1,1	1 721	33,8
Celkem*	33 036	100,0	27 948	100,0	5 088	100,0

*Nezahrnuty neklasifikované podniky

V rámci integrovaného šetření jsou podniky evidovány podle sídla firmy. Velikostní struktura zemědělských podniků je z regionálního pohledu v jednotlivých krajích podobná. Největší procentuální zastoupení malých podniků bylo zaznamenáno v krajích Zlínském (73 %), Jihomoravském (72 %) a Libereckém (71 %). Středně velké subjekty jsou nejvíce zastoupeny v krajích Karlovarském (48 %), Plzeňském (44 %) a Olomouckém (42 %). Nejvyšším podílem velkých podniků se pak vyznačují kraje Pardubický (9 %), Středočeský (8 %) a Ústecký (8 %). Z hlediska celkového počtu zemědělských subjektů provozuje svoje výrobní činnosti nejvíce podniků malé ekonomické velikosti v Jihomoravském kraji (4 783 subjektů), kde je situována čtvrtina (24 %) všech zemědělských podniků malé ekonomické velikosti v ČR. Největší počet středně velkých a velkých zemědělských podniků se nachází ve Středočeském kraji, kde má sídlo celkem 1 716 středně velkých farem a 351 subjektů ze skupiny velkých podniků. Jejich podíly na celkovém počtu středně velkých a velkých zemědělských podniků v ČR představují 15 % a 17 %.